

DELEGATURA UOKiK W KATOWICACH

Katowice, dn. 2.12.2008r.

RKT-61-62/08/SB

DECYZJA Nr RKT-79/2008

Stosownie do art. 33 ust. 6 ustawy z dnia 16 lutego 2007r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. Nr 50, poz. 331 ze zm.) i § 7 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 17 lipca 2007 r. w sprawie właściwości miejscowej i rzeczowej delegatur Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (Dz. U. Nr 134, poz. 939),
- działając w imieniu Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów:

I. Na podstawie art. 27 ust. 1 i 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów w związku z art. 24 ust. 1 i 2 pkt 1 tej ustawy po przeprowadzeniu postępowania w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, wszczętego z urzędu **uznaje się za praktyki naruszające zbiorowe interesy konsumentów** bezprawne działanie Salus International Sp. z o.o. z siedzibą w Katowicach prowadzącą Niepubliczne Przedszkole Językowe BIM BOM, polegające na stosowaniu postanowień wzorców umów, wpisanych do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479⁴⁵ ustawy z dnia 17 listopada 1964r. Kodeks postępowania cywilnego (Dz.U. Nr 43, poz. 296 z zm.) o treści:

1. *„Wysokość czesnego może być zmieniona w przypadku wzrostu kosztów utrzymania przedszkola, jednak nie częściej niż raz i nie więcej niż o 20% w okresie obowiązywania umowy.”*

„Stawka żywieniowa ustalona będzie na dany miesiąc, w oparciu o rynkowe ceny żywności i podana do wiadomości Usługobiorcy na tablicy ogłoszeń w terminie do końca poprzedniego miesiąca”.

2. *„W przypadku powstania opóźnienia w płatności czesnego Usługobiorca zapłaci Usługodawcy odsetki w wysokości 2% czesnego za każdy dzień opóźnienia.”*

i stwierdza się zaniechanie ich stosowania z dniem 1.09.2008r.

II. Na podstawie art. 77 ust. 1 w związku z art. 80 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, postanawia się obciążyć Salus International Sp. z o.o. z siedzibą w Katowicach prowadzącą Niepubliczne Przedszkole Językowe BIM BOM, kosztami przeprowadzonego postępowania i zobowiązać do zwrotu na rzecz Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów kwoty 36 zł (słownie złotych: trzydzieści sześć).

Uzasadnienie

W imieniu Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (zwanego dalej organem antymonopolowym) z urzędu przeprowadzone zostało postępowanie wyjaśniające dotyczące badania wzorców umów stosowanych przez przedsiębiorców prowadzących działalność polegającą na świadczeniu usług przedszkola niepublicznego na terenie województw opolskiego i śląskiego.

W dniu 24.04.2008r. Postanowieniem nr 1 (Karty nr 1-2) w związku z ustaleniami dokonanymi w ramach powyższego badania wszczęte zostało z urzędu postępowanie w związku z podejrzeniem stosowania przez Salus International Sp. z o.o. prowadzącą Niepubliczne Przedszkole Językowe BIM BOM (zwaną dalej przedsiębiorcą lub Spółką) bezprawnych działań noszących znamiona praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, co mogło stanowić naruszenie art. 24 ust. 1 i 2 pkt 1 ustawy z dnia 16 lutego 2007r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. Nr 50, poz. 331 ze zm.) – zwanej dalej ustawą antymonopolową, polegających na stosowaniu w umowach postanowień wzorców umów, które zostały wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479⁴⁵ ustawy z dnia 17 listopada 1964 Kodeks postępowania cywilnego (Dz.U. Nr 43, poz. 296 z zm.) o treści:

1. § 3.3 Umowy „Wysokość czesnego może być zmieniona w przypadku wzrostu kosztów utrzymania przedszkola, jednak nie częściej niż raz i nie więcej niż o 20% w okresie obowiązywania umowy.”,

2. § 4.2 Umowy „W przypadku powstania opóźnienia w płatności czesnego Usługobiorca zapłaci Usługodawcy odsetki w wysokości 2% czesnego za każdy dzień opóźnienia.”,

3. § 5.2 Umowy „Stawka żywieniowa ustalona będzie na dany miesiąc, w oparciu o rynkowe ceny żywności i podana do wiadomości Usługobiorcy na tablicy ogłoszeń w terminie do końca poprzedniego miesiąca”.

W odpowiedzi na zawiadomienie o wszczęciu postępowania, przedsiębiorca pismem z dnia 9.05.2008r. wyjaśnił co następuje (Karty nr 22-28).

Podniesiony przez organ antymonopolowy zarzut dotyczący postanowienia o treści „Wysokość czesnego może być zmieniona w przypadku wzrostu kosztów utrzymania przedszkola, jednak nie częściej niż raz i nie więcej niż o 20% w okresie obowiązywania umowy.”

W opinii przedsiębiorcy, przywołane jako uzasadnienie uznania powyższego zapisu za naruszający zbiorowe interesy konsumentów, klauzule wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone nie są tożsame i nie wywołują takiego samego skutku jak zakwestionowane przez organ antymonopolowy w niniejszej sprawie:

- postanowienie wpisane pod numerem 59 pozwalało uczelni na dowolne, jednostronne i bez żadnych ograniczeń zmienianie czesnego,

- postanowienie wpisane pod numerem 547 pozwalało na zmianę czesnego w trakcie roku akademickiego,

- postanowienie wpisane pod numerem 790 pozwalało na zmianę wysokości rat ustalonego czesnego w trakcie roku akademickiego,

- postanowienie wpisane pod numerem 1348 pozwalało na pobieranie dodatkowej opłaty, która nie została w jakikolwiek sposób sprecyzowana czy ograniczona,

- postanowienie wpisane pod numerem 848 pozwalało na jednostronną nieograniczoną zmianę czesnego w trakcie roku szkolnego,

- postanowienie wpisane pod numerem 802 pozwalało na jednostronną nieograniczoną zmianę czesnego w trakcie roku szkolnego,

- postanowienie wpisane pod numerem 643 pozwalało na jednostronną zmianę czesnego w trakcie roku szkolnego,

- postanowienie wpisane pod numerem 613 pozwalało na jednostronną nieograniczoną zmianę czesnego w trakcie roku szkolnego.

Czesne, o którym mowa w przywołanych postanowieniach różni się od czesnego, o jakim jest mowa w umowie przedszkola BIM BOM. Sama zbieżność nazewnictwa („czesne”) nie może być w związku z tym decydująca. W powszechnej praktyce, czesne w szkołach niepublicznych, czy w szkołach językowych jest ustalane w określonej wysokości na cały semestr (czy inny dłuższy okres np. na rok). W niektórych wypadkach może ono być uiszczane ratami. Nie zmienia to jednak jego charakteru jako świadczenia pieniężnego, tj. nie jest to świadczenie okresowe. Jest ono ustalone z góry za określony okres i niedopuszczalna jest jego jednostronna zmiana dokonywana przez podmiot świadczący usługi w zamian za to czesne. Niedopuszczalna jest także

zmiana rat czesnego – gdyż raty te stanowią tylko część świadczenia, którego wysokość jest ustalana przez strony z góry i ostatecznie (na początku roku szkolnego).

Odnosząc powyższe uwagi do czesnego, o jakim mowa w umowie z przedszkolem BIM BOM, stwierdzone zostało, że czesne w umowie przedszkola ma inny charakter niż w opisanych powyżej przypadkach. Czesne to nie jest ustaloną z góry opłatą za rok szkolny, płatną w miesięcznych, czy innych ratach. Czesne w umowie z przedszkolem BIM BOM ma charakter świadczenia okresowego należnego za określony okres świadczenia usług. Czesne to ma charakter świadczenia okresowego miesięcznego (tak samo jak czynsz najmu). Czesne za określony miesiąc jest należne, jeżeli w miesiącu tym świadczone były usługi z zakresu opieki nad dzieckiem w przedszkolu.

W świetle zaś przepisu art. 358(1) § 2 k.c. dopuszczalne jest wprowadzenie do umowy klauzuli waloryzującej wysokość świadczenia pieniężnego. Taka właśnie klauzula znalazła się w umowie z przedszkolem. Klauzula ta wprawdzie zawiera niedookreśloną przesłankę zmiany czesnego („wzrost kosztów utrzymania”), ale w przeciwieństwie do wskazanych powyżej postanowień wpisanych do rejestru niedozwolonych postanowień umownych przepis § 3 ust. 3 umowy zawiera trzy ograniczenia możliwości jej zastosowania, których nie zawierają powyższe postanowienia umowne uznane za niedozwolone.

Sytuacja niepublicznego przedszkola różni się ponadto od sytuacji prawno-finansowej niepublicznych szkół wyższych, czy szkół językowych. Rynek niepublicznych szkół wyższych oraz szkół językowych jest wolny od jakiegokolwiek finansowego wpływu organów administracji publicznej. Inaczej jest w przypadku przedszkoli niepublicznych. Powstające przedszkola służą zaspokajaniu podstawowych potrzeb społeczności lokalnych, które nie są zaspokajane przez gminy. Obserwuje się stały trend likwidowania przez gminy prowadzonych przez nie przedszkoli. Tę funkcję gminy przejmują przedszkola niepubliczne, ale ich rachunek ekonomiczny nie zależy wyłącznie od sytuacji rynkowej konkurencji pomiędzy przedszkolami, ale także od decyzji właściwej gminy odnośnie wysokości dotacji przysługującej przedszkolom niepublicznym (por. przepis art. 90 ustawy z dnia 7 września 1991r. o systemie oświaty, Dz.U. 1991r. Nr 95, poz. 425 z zm.). Zmiana wysokości dotacji (poprzez zmianę w budżecie gminy wydatków bieżących ponoszonych w przedszkolach publicznych), czy zasad jej wypłacania może być dla przedszkola niepublicznego decydująca o opłacalności jego prowadzenia. To, w ich ocenie, uzasadnia możliwość wprowadzenia do umowy klauzuli waloryzacyjnej wysokości czesnego. Nie dotyczy to oczywiście czesnego należnego za okres przed zmianą czesnego. Inną różnicą w sytuacji rynkowej przedszkola niepublicznego i wyższej szkoły niepublicznej jest okoliczność nadawania przez szkołę określonych uprawnień czy tytułów, których uzyskanie jest możliwe po zakończeniu określonego cyklu edukacyjnego. To może pozwalać szkole na wymuszanie na uczniach (studentach) zapłacenia wyższego czesnego, gdyż będą oni przede wszystkim chcieli cykl edukacyjny zakończyć. Takiej możliwości w odniesieniu do przedszkoli niepublicznych nie ma.

Mając na uwadze powyższe, przedsiębiorca stwierdził co następuje:

1. zmiana czesnego na kolejne miesiące jest możliwa jedynie w wypadku wzrostu kosztów utrzymania przedszkola, co w związku z prowadzeniem pełnej dokumentacji księgowej jest w każdym przypadku możliwe,
2. w okresie obowiązywania umowy (przeważnie umowy są zawierane na czas roku szkolnego, bądź na czas do końca roku szkolnego) zmiana wysokości czesnego jest możliwa tylko jeden raz (w przypadkach niedozwolonych postanowień umownych brak jest takiego ograniczenia),
3. w okresie obowiązywania umowy zmiana ta nie może być większa niż o 20% czesnego (w przywołanych niedozwolonych postanowieniach umownych brak jest takiego ograniczenia).

W związku z powyższym przedsiębiorca stwierdził, iż przyjąć należy, że postanowienie § 3 ust. 3 umowy różni się w swoim zastosowaniu od przywołanych postanowień umownych i nie stanowi naruszenia zbiorowych interesów konsumentów.

Równocześnie zostało wyjaśnione, że w dotychczasowej praktyce czesne nie było nigdy zmienione w trakcie obowiązywania umowy.

Niezależnie od powyższego, w celu umożliwienia konsumentom weryfikacji przesłanek zmiany czesnego, przedsiębiorca zaproponował dokonanie zmiany § 3 ust. 3 umowy.

W związku z zarzutem uznania § 4 ust. 2 umowy za naruszający zbiorowe interesy konsumentów, zostało stwierdzone, iż faktycznie jest on sprzeczny z przepisem art. 359 § 2(1) k.c. Powstał on jednak (jak cały projekt umowy) przed nowelizacją kodeksu cywilnego, wskutek której powyższy przepis został dodany do kodeksu cywilnego. Mając na uwadze powyższe, przedsiębiorca dokonał zmiany treści przedmiotowego postanowienia.

W sprawie podniesionego przez organ antymonopolowy zarzutu dotyczącego treści postanowienia § 5 ust. 2 umowy, przedsiębiorca wyjaśnił co następuje. Przywołane jako uzasadnienie uznania powyższego przepisu umownego za naruszający zbiorowe interesy konsumentów klauzule wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone nie są tożsame i nie wywołują takiego samego skutku jak postanowienie zakwestionowane przez organ antymonopolowy w niniejszej sprawie. Klauzule te dotyczą czesnego (postanowienie nr 59) lub innych opłat za świadczone usługi edukacyjne (postanowienie 642), względnie dopuszczają możliwość nieograniczonej jednostronnej zmiany warunków umowy (postanowienie 756). Cech tych nie ma przepis § 5 ust. 2 umowy, a dotyczy on nie wynagrodzenia za usługę podstawową przedszkola (edukacyjno-opiekuńczą), lecz usługę uzupełniającą (żywienia).

Wskazano na następujące uwarunkowania związane z zapewnieniem podopiecznym żywienia w przedszkolu. Przedsiębiorca opisał zasady tworzenia jadłospisu dla dzieci. Przedstawił okoliczności wpływające na zmianę kosztów wytworzenia posiłków. Dodatkowo zauważone zostało, iż na koszt wytworzenia posiłków wpływają przypadki szczególne, tj. konieczność zachowania konkretnej diety dla niektórych dzieci. W opinii przedsiębiorcy z powodu powyższych przesłanek brak jest możliwości skalkulowania z góry opłaty żywieniowej i ustanowienia jej na sztywnym poziomie na cały rok szkolny. Na potwierdzenie powyższego został powołany art. 67a ustawy o oświacie stanowiący, iż zasady korzystania ze stołówki, w tym wysokość opłat, ustala organ prowadzący szkołę. Przepis ten stosuje się odpowiednio do przedszkoli niepublicznych (art. 84a oraz art. 3 pkt 1 ustawy o systemie oświaty). Pomimo powyżej przedstawionego stanowiska, przedsiębiorca dokonał zmiany treści postanowienia.

W piśmie z dnia 9.09.2008r. przedsiębiorca wyjaśnił, iż wszystkie umowy obowiązujące od dnia 1.09.2008r. zostały zawarte według nowego wzoru umowy dołączonego do pisma z dnia 20.08.2008r. (Karty nr 57-58).

Organ antymonopolowy ustalił, co następuje:

W trakcie postępowania, organ antymonopolowy ustalił, że Spółka prowadzi działalność gospodarczą polegającą m.in. na prowadzeniu przedszkola niepublicznego na podstawie wpisów do ewidencji szkół i placówek niepublicznych (Karta nr 67).

Umowy w sprawie korzystania z usług przedszkola zawierały postanowienia o treści:

1. § 3.3 Umowy *„Wysokość czesnego może być zmieniona w przypadku wzrostu kosztów utrzymania przedszkola, jednak nie częściej niż raz i nie więcej niż o 20% w okresie obowiązywania umowy.”*

2. § 4.2 Umowy *„W przypadku powstania opóźnienia w płatności czesnego Usługobiorca zapłaci Usługodawcy odsetki w wysokości 2% czesnego za każdy dzień opóźnienia.”*

3. § 5.2 Umowy *„Stawka żywieniowa ustalona będzie na dany miesiąc, w oparciu o rynkowe ceny żywności i podana do wiadomości Usługobiorcy na tablicy ogłoszeń w terminie do końca poprzedniego miesiąca”* (Karta nr 76).

Przedsiębiorca dokonał zmiany treści ww. postanowień w następujący sposób:

1. § 3.3 otrzymał brzmienie: *„Wysokość czesnego może być zmieniona w przypadku wzrostu kosztów utrzymania przedszkola, jednakże nie częściej niż raz i nie więcej niż o 20% w okresie obowiązywania umowy. Zmiana czesnego jest możliwa tylko na początku miesiąca kalendarzowego. W przypadku planowanej zmiany czesnego, Usługodawca pisemnie zawiadomi Usługobiorców o zmianie najpóźniej na miesiąc przed planowaną zmianą, przedstawiając uzasadnienie oraz wyliczenie wysokości zmienionego czesnego. Usługobiorca, który nie zgadza*

się z wysokością zmienionego czesnego może rozwiązać niniejszą umowę składając pisemne oświadczenie o jej rozwiązaniu na co najmniej 7 dni przed końcem miesiąca, w którym obowiązuje dotychczasowa wysokość czesnego.”

2. § 4.2 otrzymał brzmienie „W przypadku opóźnienia w płatności czesnego usługobiorca zapłaci Usługodawcy odsetki w wysokości czterokrotności wysokości stopy kredytu lombardowego Narodowego Banku Polskiego (odsetki maksymalne) w skali roku”,

3. § 5.2 otrzymał brzmienie „Stawka żywieniowa ustalona będzie na dany miesiąc i podana do wiadomości Usługobiorcy na tablicy ogłoszeń w terminie do końca poprzedniego miesiąca, przy czym nie będzie ona wyższa niż kwota brutto 250 zł (słownie: dwieście pięćdziesiąt złotych). Zmiana stawki żywieniowej jest możliwa tylko na początek miesiąca kalendarzowego. W przypadku planowanej zmiany stawki żywieniowej, Usługodawca pisemnie zawiadomi Usługobiorców o zmianie przed rozpoczęciem miesiąca kalendarzowego, przedstawiając uzasadnienie oraz wyliczenie wysokości zmienionej stawki żywieniowej. Usługobiorca, który nie zgadza się z wysokością zmienionej stawki żywieniowej może rozwiązać niniejszą umowę składając pisemne oświadczenie o jej rozwiązaniu przed końcem miesiąca, w którym obowiązuje dotychczasowa stawka żywieniowa.” (Karty nr 59-61).

W toku niniejszego postępowania organ antymonopolowy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 24 ust. 1 ustawy antymonopolowej zakazane jest stosowanie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów. Ustawa antymonopolowa w art. 24 ust. 2 i 3 stanowi, że przez praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów rozumie się godzące w nie bezprawne działanie przedsiębiorcy, w szczególności stosowanie postanowień wzorców umów, które zostały wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479⁴⁵ Kodeksu postępowania cywilnego, naruszanie obowiązku udzielania konsumentom rzetelnej, prawdziwej i pełnej informacji, nieuczciwe praktyki rynkowe lub czyny nieuczciwej konkurencji. Nie jest zbiorowym interesem konsumentów suma indywidualnych interesów konsumentów.

Zgodnie z art. 27 ust. 1 i 2 ustawy antymonopolowej, nie wydaje się decyzji, o której mowa w art. 26, jeżeli przedsiębiorca zaprzestał stosowania praktyki, o której mowa w art. 24. W przypadku określonym w ust. 1 Prezes Urzędu wydaje decyzję o uznaniu praktyki za naruszającą zbiorowe interesy konsumentów i stwierdzającą zaniechanie jej stosowania.

Jako „sprzeczne z prawem” należy kwalifikować zachowania sprzeczne z nakazem zawartym w ustawie, rozporządzeniu wydanym na podstawie i dla wykonania ustawy, umową międzynarodową mającą bezpośrednie zastosowanie w stosunkach wewnętrznych. Sprzeczne z prawem są czyny: zabronione i zagrożone sankcją karną, czyny zabronione pod sankcjami dyscyplinarnymi, czyny zakazane przepisami administracyjnymi lub przepisami prawa gospodarczego publicznego, czyny zabronione przepisami o charakterze cywilnym, sprzeczne z nakazami zawartymi w prawie cywilnym lub prawie administracyjnym. Bezprawność jest taką cechą działania, która polega na jego sprzeczności z normami prawa lub zasadami współżycia społecznego, bez względu na winę, a nawet świadomość sprawcy. Dla ustalenia bezprawności działania wystarczy, że określone zachowanie koliduje z przepisami prawa. /Por. Ustawa o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji Komentarz, pod redakcją prof. dr hab. Janusza Szwaji, Wydawnictwo CH BECK, Warszawa 2000, s.117 - 118/

Wobec powyższego, aby określone zachowanie mogło zostać uznane za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów konieczne jest łączne spełnienie dwóch przesłanek:

- bezprawne działanie przedsiębiorcy,
- działanie narusza zbiorowe interesy konsumentów.

Spółce postawiono zarzut stosowania postanowień wzorców umownych, które zostały wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479⁴⁵ § 2 K.p.c. Wzorce umowne wykorzystywane przy zawieraniu umów z konsumentami mogą być poddane kontroli abstrakcyjnej. Kontroli abstrakcyjnej wzorca jako takiego (art. 479³⁶ –

479⁴⁵ K.p.c.) dokonuje się niezależnie od tego, czy wzorzec był, czy też nie był zastosowany w konkretnej umowie. Kontrola taka obejmuje klauzule pojedyncze lub zbiorowe (cały wzorzec lub jego fragment). Oceny postanowień w wypadku kontroli abstrakcyjnej dokonuje Sąd Okręgowy w Warszawie – Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów i wyłącznie do kompetencji tego Sądu należy uznanie postanowień wzorców umownych za niedozwolone. Art. 479⁴³ K.p.c. rozszerza prawomocność wyroku wydanego w sprawie o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone na osoby trzecie. Skutek tzw. prawomocności rozszerzonej następuje od chwili wpisania wzorca umowy do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, prowadzonego przez Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, o którym mowa w art. 479⁴⁵ § 2 K.p.c. Konsekwencją umieszczenia postanowienia umownego w ww. rejestrze, jest to, że posłużenie się nim będzie miało skutek wprowadzenia do umowy elementu bezwzględnie przez prawo zakazanego. Wpis do rejestru niedozwolonych postanowień umownych oznacza, że od tego momentu stosowanie takiej klauzuli jest zakazane we wszystkich wzorcach umownych.

Sąd Okręgowy w Warszawie – Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów dokonując oceny postanowienia umownego ocenia określony zapis i w momencie jego wpisania do rejestru klauzula przestaje być postanowieniem konkretnego wzorca umownego, a staje się samodzielnie funkcjonującą zasadą, która została zakwestionowana. Ze względu na rozszerzoną skuteczność klauzul (art. 479⁴³ K.p.c.) spełnia ona funkcję podobną do przepisów prawa.

W uchwale Sądu Najwyższego z dnia 13 lipca 2006r. (sygn. akt III SZP 3/06), Sąd stwierdził co następuje. „Sąd Najwyższy akceptuje stanowisko doktryny, zgodnie z którym wpis postanowienia wzorca do rejestru skutkuje tym, że zakazane jest posługiwanie się wpisaną klauzulą we wszystkich wzorcach umów, pod rygorem sankcji z art. 58 kc. Potwierdza to dotychczasowe orzecznictwo Sądu Najwyższego, jak również treść przykładowego katalogu niedozwolonych postanowień umownych, który został sformułowany w oderwaniu od rodzaju umowy lub gałęzi gospodarki, w której umowa została zawarta. Za takim rozwiązaniem, obok argumentów językowo-systemowych, przemawiają także względy celowościowe i funkcjonalne, których uwzględnianie w sprawach takich jak niniejsza jest powszechnie akceptowane (zob. m.in. uchwała SN z dnia 19 grudnia 2003 r. III CZP 95/2003 OSNC 2005/2 poz. 25). Przyjęcie powyższego rozwiązania pozwala uniknąć sytuacji, w której konieczne jest prowadzenie kilku postępowań, z których każde musiałoby kończyć się identycznym rozstrzygnięciem merytorycznym. Stanowisko to znajduje również oparcie w charakterze postępowania w sprawie o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone, którego celem podstawowym jest usunięcie postanowień wzorca uznanych za niedozwolone z obrotu ze skutkiem nie tylko dla stron procesu, lecz także wobec osób trzecich (erga omnes) (uchwała z dnia 19 grudnia 2003 r. III CZP 95/2003 OSNC 2005/2 poz. 25). Przedmiotem kontroli nie jest bowiem kwestia ustalenia treści umowy w drodze wykładni, ale wyjaśnienie, czy konkretne postanowienie wzorca umownego stanowi niedozwoloną klauzulę umowną i z tej przyczyny nie wiąże nie tylko stron postępowania, ale nieograniczonego kręgu konsumentów. Chodzi tu o kontrolę abstrakcyjną, skuteczną erga omnes, nie zaś o ograniczoną w skutkach do stron wykładnię konkretnej umowy (wyrok SN z dnia 6 października 2004 r. I CK 162/2004 Monitor Prawniczy 2004/21 str. 966)”.

„Sąd Najwyższy uznaje również, iż jeżeli SOKiK uzna określoną klauzulę za niedozwoloną w wyniku przeprowadzonej kontroli abstrakcyjnej i zostanie ona wpisana do rejestru, o którym mowa w art. 479[45] § 2 kpc, to praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów w rozumieniu art. 23a ust. 2 uokik dopuszcza się każdy z przedsiębiorców, który wprowadza do stosowanych klauzul zmiany o charakterze kosmetycznym, polegające np. na przedstawieniu szyku wyrazów lub zmianie użytych wyrazów, jeżeli zmiany te nie prowadzą do zmiany istoty klauzuli.”

Pomimo, iż powyżej powołana uchwała zapadła pod rządami ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów z 2000r., to orzecznictwo to należy uznać za aktualne także w obecnym stanie prawnym. Na gruncie ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów z 2007r. rozważana kwestia została uregulowana w analogiczny sposób, a zatem nie występują różnice, które nakazywałyby odejście od ustalonej linii orzecznictwa i w konsekwencji tego odmienną ocenę prawną badanego zagadnienia.

W zakresie punktu I.1 sentencji decyzji oceniana praktyka dotyczy stosowania postanowienia wzorca umowy, które zostało wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479⁴⁵ K.p.c.:

„Wysokość czesnego może być zmieniona w przypadku wzrostu kosztów utrzymania przedszkola, jednak nie częściej niż raz i nie więcej niż o 20% w okresie obowiązywania umowy.”

„Stawka żywieniowa ustalona będzie na dany miesiąc, w oparciu o rynkowe ceny żywności i podana do wiadomości Usługobiorcy na tablicy ogłoszeń w terminie do końca poprzedniego miesiąca”.

Kwestionowane postanowienia w pkt I.1 sentencji oraz postanowienia poniżej przytoczone wpisane do rejestru, pomimo różnic w sformułowaniu treści, mają tożsamy charakter, a skutek ich stosowania jest identyczny.

Postanowienie o treści jak zakwestionowane, zostało uznane za niedozwolone wyrokiem z dnia 10.04.2003r. sygn. akt XVII Amc 17/01 przez Sąd Okręgowy w Warszawie – Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów, a następnie wpisane do rejestru niedozwolonych postanowień umownych w dniu 14.08.2003r. pod numerem 59, w sprawie z powództwa Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów przeciwko Wyższej Szkole Hotelarstwa i Gastronomii w Poznaniu.

„Czesne w następnych latach studiów może ulec zmianie w związku z uzasadnionym wzrostem kosztów ponoszonych przez uczelnię i zostanie ustalone przez rektora zarządzeniem wiążącym strony umowy przed rozpoczęciem nowego roku akademickiego”.

Postanowienia o treści jak zakwestionowane, zostały uznane za niedozwolone wyrokiem z dnia 5.10.2005r. sygn. akt XVII Amc 20/05 przez Sąd Okręgowy w Warszawie – Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów, a następnie wpisane do rejestru niedozwolonych postanowień umownych w dniu 3.04.2006r. pod numerami 642 i 643, w sprawie z powództwa Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów przeciwko Wyższej Szkole Turystyki i Hotelarstwa w Łodzi.

„Wysokość opłat wymienionych w p. a, b, d ustala Rektor i podaje w formie zarządzenia do wiadomości, przed rozpoczęciem roku akademickiego”,

„Wysokość czesnego może ulegać zmianom w zależności od inflacji i aktualnych kosztów kształcenia”.

W ww. wyroku Sąd stwierdził co następuje. „Pierwszy z zakwestionowanych postanowień wzorca umowy nie gwarantuje studentowi rzetelnej informacji o zmianie treści umowy zawartej z pozwaną w zakresie ewentualnej zmiany wysokości opłat, które winien on ponieść. Umowa łącząca studenta i pozwaną ma charakter umowy ciągłej i podlega ona rygorom umów konsumenckich określonych w art. 384 i 384¹ k.c. (...) Nie dotyczy to tylko umów powszechnie zawieranych w drobnych, bieżących sprawach życia codziennego. Powyższe dotyczy również zmiany wzorca umowy w czasie trwania stosunku umownego o charakterze ciągłym, jeżeli druga strona nie wypowiedziała umowy w najbliższym terminie.

Zapis powyższy jest niezgodny z w/w przepisami, a przyjęty w nim sposób powiadamiania studenta o wysokości opłat poprzez wydanie zarządzenia Rektora nie stanowi gwarancji, iż ta informacja z pewnością do niego dotrze, co rodzić może ujemne skutki w postaci powstania u konsumenta zadłużenia w opłatach z powodu braku wiedzy o ich podwyżce. Z tych powodów zakwestionowane postanowienie umowne kształtuje prawa i obowiązki studenta (konsumenta) w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami a zarazem rażąco narusza jego interes.

Odnosnie drugiego z zakwestionowanych postanowień wzorca umowy, to stanowi on niedozwoloną klauzulę umowną określoną w art. 385³ pkt 20 k.c. O ile pozwana szkoła ma pełne prawo do podwyższenia wysokości czesnego w zależności od inflacji i aktualnych kosztów kształcenia, o tyle studentowi (konsumentowi) powinno być gwarantowane prawo do odstąpienia od zawartej umowy, gdy nie jest on w stanie ponieść kosztów podwyżki. Wzorzec, którym posługuje się pozwana takiego uprawnienia dla studenta nie przewiduje. Nie można uznać za słuszny argument pozwanej, że problem ten rozwiązuje prawo studenta do rozwiązania umowy w

każdym czasie zgodnie z § 9 wzorca umowy. W takim przypadku student do momentu rozwiązania umowy zmuszony byłby do ponoszenia opłaty w podwyższonej wysokości.”

Postanowienie o treści jak zakwestionowane, zostało uznane za niedozwolone wyrokiem z dnia 21.04.2006r. sygn. akt XVII Amc 49/05 przez Sąd Okręgowy w Warszawie – Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów, a następnie wpisane do rejestru niedozwolonych postanowień umownych w dniu 20.06.2006r. pod numerem 756, w sprawie z powództwa Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów przeciwko Wyższej Szkole Edukacji Zdrowotnej.

„Uczelnia zastrzega sobie prawo zmiany warunków niniejszej umowy, które nastąpi poprzez zarządzenie Kanclerza Wyższej Szkoły Edukacji Zdrowotnej w Łodzi, nie wymaga to wypowiedzenia warunków niniejszej umowy. Zarządzenia podane zostanie do wiadomości studentów przez ogłoszenie na tablicy informacyjnej oraz w dziekanacie”.

Postanowienie o treści jak zakwestionowane, zostało uznane za niedozwolone wyrokiem z dnia 18.10.2006r. sygn. akt XVII Amc 13/06 przez Sąd Okręgowy w Warszawie – Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów, a następnie wpisane do rejestru niedozwolonych postanowień umownych w dniu 22.02.2008r. pod numerem 1348, w sprawie z powództwa Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów przeciwko Wiesławowi Brzozowskiemu i Halinie Łysenko, Prywatna Placówka Oświatowo Wychowawcza Szkoła Języków Obcych "ALMA MATER" s.c. w Ostrołęce.

„Właściciel zastrzega sobie prawo pobierania w ciągu roku szkolnego dodatkowej opłaty w przypadku wyższych kosztów prowadzenia placówki niż założono na początku roku szkolnego (np. większa inflacja, duża ilość rezygnacji słuchaczy z dalszej nauki).”

Postanowienie o treści jak zakwestionowane, zostało uznane za niedozwolone wyrokiem z dnia 6.07.2006r. sygn. akt XVII Amc 60/05 przez Sąd Okręgowy w Warszawie – Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów, a następnie wpisane do rejestru niedozwolonych postanowień umownych w dniu 1.09.2006r. pod numerem 848, w sprawie z powództwa Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów przeciwko Barbarze Bekier.

„Wysokość odpłatności ustala dyrektor placówki w oparciu o kalkulację kosztów bieżących. Odpłatność może ulec zmianie w ciągu roku szkolnego”

W ww. wyroku Sąd stwierdził co następuje. „W świetle przedstawionego stanu prawnego postanowienie zawarte w art. 14 pkt 2 „Statutu Centrum Języków i Zarządzania” stanowi niedozwolone postanowienie umowne. Postanowienie to wypełnia bowiem dyspozycję art. 385³ pkt 20 k.c., gdyż daje uprawnienie pozwanej do określenia lub podwyższenia ceny lub wynagrodzenia po zawarciu umowy bez przyznania konsumentowi prawa odstąpienia od niej. Postanowienie to umożliwia pozwanej swobodne podnoszenie opłat za świadczoną usługę w trakcie trwania umowy. Jest sformułowane ogólnie, nie określa, w jakich okolicznościach i na jakich warunkach może dojść do zmiany umowy w tym zakresie. Daje pozwanej uprawnienia do podwyższenia opłat za naukę, które nie jest traktowane jako zmiana warunków umów, przez co konsumentowi nie przysługuje prawo odstąpienia od umowy.

Z tych względów Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów uznał, że kwestionowane postanowienie wzorca umownego stosowanego przez pozwaną w obrocie z konsumentami spełnia przesłanki z art. 385¹ k.c., bowiem kształtuje prawa i obowiązki konsumenta w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając ich interesy i zakazał ich stosowania na podstawie art. 479⁴² k.p.c.”

Postanowienie o treści jak zakwestionowane, zostało uznane za niedozwolone wyrokiem z dnia 17.05.2006r. sygn. akt XVII Amc 9/05 przez Sąd Okręgowy w Warszawie – Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów, a następnie wpisane do rejestru niedozwolonych postanowień umownych w dniu 3.08.2006r. pod numerem 802, w sprawie z powództwa Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów przeciwko Wyższej Szkole Wychowania Fizycznego i Turystyki w Sopocie.

„Uczelnia zastrzega sobie prawo do zmiany wysokości czesnego stosownie do aktualnych kosztów organizacji prowadzonego procesu dydaktycznego i prowadzonej działalności statutowej”.

Postanowienie o treści jak zakwestionowane, zostało uznane za niedozwolone wyrokiem z dnia 13.04.2006r. sygn. akt XVII Amc 38/05 przez Sąd Okręgowy w Warszawie – Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów, a następnie wpisane do rejestru niedozwolonych postanowień umownych w dniu 3.07.2006r. pod numerem 790, w sprawie z powództwa Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów przeciwko Jolancie Kaczor, Ewie Mielickiej Cosmopolitan Prywatna Szkoła Języków Obcych s.c. Mielicka Ewa, Kaczor Jolanta, Opole.

„Raty miesięczne mogą wzrastać w czasie trwania roku szkolnego, jednak nie więcej niż ogólny wskaźnik inflacji”.

Postanowienie o treści jak zakwestionowane, zostało uznane za niedozwolone wyrokiem z dnia 26.10.2005r. sygn. akt XVII Amc 1/05 przez Sąd Okręgowy w Warszawie – Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów, a następnie wpisane do rejestru niedozwolonych postanowień umownych w dniu 3.01.2006r. pod numerem 613, w sprawie z powództwa Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów przeciwko Wyższej Szkole Zarządzania w Słupsku.

„Uczelnia zastrzega sobie prawo do zmiany wysokości czesnego po uchwaleniu zmian przez Senat, zgodnie ze statutem Wyższej Szkoły Zarządzania w Słupsku”.

Postanowienie o treści jak zakwestionowane, zostało uznane za niedozwolone wyrokiem z dnia 25.07.2005r. sygn. akt XVII Amc 46/05 przez Sąd Okręgowy w Warszawie – Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów, a następnie wpisane do rejestru niedozwolonych postanowień umownych w dniu 7.10.2005r. pod numerem 547, w sprawie z powództwa Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów przeciwko Wyższej Szkole Marketingu i Biznesu w Łodzi.

„Zmiana wysokości czesnego w ciągu roku akademickiego, może nastąpić jedynie proporcjonalnie do oficjalnego wskaźnika wzrostu kosztów utrzymania”.

W ww. wyroku Sąd stwierdził co następuje. „W świetle przepisu art. 385¹ k.c. postanowienia umowy zawieranej z konsumentami nie uzgodnione indywidualnie nie wiążą go, jeżeli kształtują jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami rażąco naruszając jego interesy. (...) W ocenie Sądu kwestionowana klauzula jest sprzeczna z art. 385³ pkt 20 k.c., który stanowi, iż niedozwolonym postanowieniem umownym jest zapis uprawniający kontrahenta konsumenta do podwyższenia ceny lub wynagrodzenia po zawarciu umowy bez przyznania konsumentowi prawa odstąpienia od umowy. Istotnie klauzula ta pozwala na zmianę czesnego bez możliwości negocjacji czy też odstąpienia od umowy przez konsumenta.”

Biorąc pod uwagę powyższe, prawo do zmiany wysokości opłat bez prawa rodziców korzystających z usług przedszkola do rozwiązania umowy, należy uznać za sprzeczne z dobrymi obyczajami i rażąco naruszające ich interesy, a więc za niedozwolone postanowienie umowne w myśl art. 385¹ § 1 k.c. Dodatkowo w opinii organu antymonopolowego w/w postanowienie jest sprzeczne również z art. 385³ pkt 20 k.c. zgodnie z którym za niedozwolone postanowienie umowne, uważa się w szczególności to, które uprawnia kontrahenta konsumenta do podwyższenia ceny lub wynagrodzenia po zawarciu umowy bez przyznania konsumentowi prawa odstąpienia od umowy.

Organ antymonopolowy porównując treść klauzul wpisanych do rejestru z zakwestionowanymi postanowieniami stwierdził, iż w taki sam sposób naruszają one interesy konsumentów, co do ograniczenia prawa do rozwiązania umowy w przypadku zmiany wysokości opłat.

Postanowienie dotyczące zmiany wysokości czesnego przewiduje, iż zmiana ta nastąpi nie częściej niż 1 raz oraz nie więcej niż o 20%. Jednak nie zmienia to faktu, iż konsument nie jest informowany o tym z wyprzedzeniem oraz nie ma prawa do rozwiązania umowy z tego tytułu.

Klauzula dotycząca stawki żywieniowej przewiduje możliwość kształtowania jej wysokości na dany miesiąc. Informacja o wprowadzanej nowej stawce może być wywieszana na tablicy ogłoszeń nawet na dzień przed rozpoczęciem kolejnego miesiąca świadczenia usług.

Sposób wprowadzenia nowych stawek żywieniowych nie umożliwia konsumentowi rozwiązania umowy w sytuacji ich podwyższenia.

Tak więc w przypadku wszystkich postanowień decyzja o zmianie wysokości opłat jest jednostronną decyzją uniemożliwiającą rozwiązanie umowy, przy zachowaniu dotychczasowych warunków umowy w okresie wypowiedzenia.

Tym samym postanowienia kwestionowane w niniejszym postępowaniu mieszczą się w hipotezach klauzul wpisanych do rejestru.

Przedmiotowa praktyka dotyczyła konsekwencji, jakie wynikały dla konsumentów z uniemożliwienia im rozwiązania umów w sytuacji podwyższenia wysokości pobieranych opłat. W ocenianym przypadku konsumenci byli zobowiązani do poniesienia wyższych opłat bez prawa do rozwiązania umów. Ponieważ zakwestionowane postanowienia były ważne zarówno dla osób, które realizowały umowy, jak i dla osób, które potencjalnie będą korzystać z usług przedszkola, dlatego też zakwestionowana praktyka naruszała interesy konsumentów, którzy zawarli umowy, a także przyszłych potencjalnych klientów. Umowy mogą zawrzeć wszystkie osoby nią zainteresowane. Tym samym oferta korzystania z usług przedszkola niepublicznego skierowana jest do nieograniczonej grupy konsumentów.

W wyroku z dnia 10 kwietnia 2008r. sygn. akt III SK 27/07 Sąd Najwyższy stwierdził co następuje. „Zdaniem Sądu Najwyższego, sformułowanie z art. 23a ust. 1 uokik „nie jest zbiorowym interesem konsumentów suma indywidualnych interesów konsumentów” należy rozumieć w ten sposób, że liczba indywidualnych konsumentów, których interesy zostały naruszone, nie decyduje o tym, czy dana praktyka narusza zbiorowe interesy konsumentów. Praktyką naruszającą zbiorowe interesy konsumentów jest bowiem takie zachowanie przedsiębiorcy, które podejmowane jest w warunkach wskazujących na powtarzalność zachowania w stosunku do indywidualnych konsumentów wchodzących w skład grupy, do której adresowane są zachowania przedsiębiorcy, w taki sposób, że potencjalnie ofiarą takiego zachowania może być każdy konsument będący klientem lub potencjalnym klientem przedsiębiorcy”.

Biorąc pod uwagę przesłanki podane w powyższym uzasadnieniu stosowania praktyki, organ antymonopolowy stwierdził, że była ona bezprawna oraz naruszała interesy konsumentów.

W związku z faktem, że zaistniały łącznie obie przesłanki, tj. bezprawność działań oraz naruszenie interesów nieograniczonej grupy konsumentów, organ antymonopolowy uznał ocenianą praktykę za naruszającą zbiorowe interesy konsumentów.

W zakresie punktu I.2 sentencji decyzji oceniana praktyka dotyczy stosowania postanowienia wzorca umowy, które zostało wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479⁴⁵ K.p.c.:

§ 4.2 Umowy *„W przypadku powstania opóźnienia w płatności czesnego Usługobiorca zapłaci Usługodawcy odsetki w wysokości 2% czesnego za każdy dzień opóźnienia.”*,

Kwestionowane w pkt I.2 sentencji decyzji postanowienie oraz postanowienia poniżej przytoczone wpisane do rejestru, pomimo różnic w sformułowaniu treści, mają tożsamy charakter, a skutek ich stosowania jest identyczny.

Postanowienie o treści jak zakwestionowane, zostało uznane za niedozwolone wyrokiem z dnia 21.11.2006r. sygn. akt XVII Amc 135/05 przez Sąd Okręgowy w Warszawie – Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów, a następnie wpisane do rejestru niedozwolonych postanowień umownych w dniu 5.02.2007r. pod numerem 1016, w sprawie z powództwa Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów przeciwko Niemieckiemu Instytutowi Języków i Gospodarki DISW Sp. z o.o. w Szczecinie.

„W przypadku nie wywiązywania się słuchacza z warunków określonych w § 4 pkt 1 dot. terminu płatności Szkoła może obciążyć słuchacza opłatą w wysokości 1 PLN za każdy dzień zwłoki do momentu dokonania zaległej wpłaty”.

Postanowienie o treści jak zakwestionowane, zostało uznane za niedozwolone wyrokiem z dnia 13.04.2006r. sygn. akt XVII Amc 38/05 przez Sąd Okręgowy w Warszawie – Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów, a następnie wpisane do rejestru niedozwolonych postanowień umownych w dniu 3.07.2006r. pod numerem 791, w sprawie z powództwa Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów przeciwko Jolanta Kaczor, Ewa Mielicka Cosmopolitan Prywatna Szkoła Języków Obcych s.c. Mielicka Ewa, Kaczor Jolanta, Opole.

„W przypadku opóźnienia w regulowaniu należności za kurs szkoła każdorazowo naliczy słuchaczowi karę umowną w wysokości 0,50 zł za każdy dzień zwłoki”.

Zgodnie z art. 359 § 2¹-2³ k.c., maksymalna wysokość odsetek wynikających z czynności prawnej nie może w stosunku rocznym przekraczać czterokrotności wysokości stopy kredytu lombardowego Narodowego Banku Polskiego (odsetki maksymalne). Jeżeli wysokość odsetek wynikających z czynności prawnej przekracza wysokość odsetek maksymalnych, należą się odsetki maksymalne. Postanowienia umowne nie mogą wyłączać ani ograniczać przepisów o odsetkach maksymalnych, także w razie dokonania wyboru prawa obcego. W takim przypadku stosuje się przepisy ustawy.

Na dzień wydania decyzji stopa kredytu lombardowego opublikowanego przez NBP wynosi 7,25%. Tym samym odsetki za czynności prawne nie powinny przekraczać 29% w skali roku. Natomiast w badanym przypadku z tytułu opóźnienia w dokonaniu zapłaty naliczane są odsetki karne wynoszące 2% czesnego za każdy dzień zwłoki. W dostarczonej umowie czesne zostało określone w wysokości 400 zł (Karta nr 76). Biorąc pod uwagę powyższe, konsument jest zobowiązany do zapłaty 8 zł za każdy dzień zwłoki w spełnieniu świadczenia. W skali roku odsetki karne wynoszą 730%, tym samym ponad 25-krotnie przewyższają odsetki ustawowe.

Biorąc pod uwagę powyższe przedmiotowe odsetki naliczane z tytułu opóźnienia w zapłacie opłat, należy uznać za rażąco wygórowane, ponieważ są one znacznie wyższe od stawki ustawowej. Dlatego też, zakwestionowane postanowienie umowne uznać należy jako bezprawne, sprzeczne z dobrymi obyczajami i rażąco naruszające interesy klienta, a tym samym za niedozwolone postanowienie umowne w myśl art. 385¹ § 1 k.c. Dodatkowo w opinii organu antymonopolowego w/w poziom odsetek umownych jest rażąco wygórowany i niewspółmierny do konsekwencji finansowych zwłoki konsumenta. Z tego względu kwestionowane postanowienie jest sprzeczne z art. 385³ pkt 17 k.c. zgodnie z którym za niedozwolone postanowienie umowne, uważa się w szczególności to, które nakłada na konsumenta, który nie wykonał zobowiązania lub odstąpił od umowy, obowiązek zapłaty rażąco wygórowanej kary umownej lub odstępnego.

Tym samym postanowienie kwestionowane w niniejszym postępowaniu mieści się w hipotezach klauzul wpisanych do rejestru.

Przedmiotowa praktyka dotyczyła konsekwencji, wynikających z niewywiązania się przez konsumentów z zobowiązań określonych w umowach. Postanowienie uprawniało przedsiębiorcę do naliczenia nadmiernie wygórowanych odsetek, gdy konsumenci zalegali z dokonywaniem płatności. Ponieważ zakwestionowane postanowienie było ważne zarówno dla osób, które realizowały umowy, jak i dla osób, które mogły korzystać z usług przedszkola, dlatego też zakwestionowane praktyki naruszały interesy konsumentów, którzy zawarli umowy, a także przyszłych potencjalnych klientów. Umowy mogły zawrzeć wszystkie osoby nią zainteresowane. Tym samym oferta korzystania z usług przedszkola niepublicznego skierowana była do nieograniczonej grupy konsumentów.

Biorąc pod uwagę przesłanki podane w powyższym uzasadnieniu stosowania praktyki, organ antymonopolowy stwierdził, że była ona bezprawna oraz naruszała interesy konsumentów.

W związku z faktem, że zaistniały łącznie obie przesłanki, tj. bezprawność działań oraz naruszenie interesów nieograniczonej grupy konsumentów, organ antymonopolowy uznał ocenianą praktykę za naruszającą zbiorowe interesy konsumentów

W trakcie postępowania przedsiębiorca poinformował o zmianie treści zakwestionowanych postanowień wzorców w oparciu, o które były zawierane umowy.

1. § 3.3 otrzymał brzmienie: „Wysokość czesnego może być zmieniona w przypadku wzrostu kosztów utrzymania przedszkola, jednakże nie częściej niż raz i nie więcej niż o 20% w okresie obowiązywania umowy. Zmiana czesnego jest możliwa tylko na początku miesiąca kalendarzowego. W przypadku planowanej zmiany czesnego, Usługodawca pisemnie zawiadomi Usługobiorców o zmianie najpóźniej na miesiąc przed planowaną zmianą, przedstawiając uzasadnienie oraz wyliczenie wysokości zmienionego czesnego. Usługobiorca, który nie zgadza się z wysokością zmienionego czesnego może rozwiązać niniejszą umowę składając pisemne oświadczenie o jej rozwiązaniu na co najmniej 7 dni przed końcem miesiąca, w którym obowiązuje dotychczasowa wysokość czesnego.”

2. § 4.2 otrzymał brzmienie „W przypadku opóźnienia w płatności czesnego usługobiorca zapłaci Usługodawcy odsetki w wysokości czterokrotności wysokości stopy kredytu lombardowego Narodowego Banku Polskiego (odsetki maksymalne) w skali roku”,

3. § 5.2 otrzymał brzmienie „Stawka żywieniowa ustalona będzie na dany miesiąc i podana do wiadomości Usługobiorcy na tablicy ogłoszeń w terminie do końca poprzedniego miesiąca, przy czym nie będzie ona wyższa niż kwota brutto 250 zł (słownie: dwieście pięćdziesiąt złotych). Zmiana stawki żywieniowej jest możliwa tylko na początek miesiąca kalendarzowego. W przypadku planowanej zmiany stawki żywieniowej, Usługodawca pisemnie zawiadomi Usługobiorców o zmianie przed rozpoczęciem miesiąca kalendarzowego, przedstawiając uzasadnienie oraz wyliczenie wysokości zmienionej stawki żywieniowej. Usługobiorca, który nie zgadza się z wysokością zmienionej stawki żywieniowej może rozwiązać niniejszą umowę składając pisemne oświadczenie o jej rozwiązaniu przed końcem miesiąca, w którym obowiązuje dotychczasowa stawka żywieniowa.” (Karty nr 59-61).

Analiza powyższych treści nowych postanowień wykazała, iż konsumentom zostało zagwarantowane doręczanie informacji o planowanych zmianach wysokości pobieranych opłat, a także prawo do rozwiązania z tego tytułu umów. Wprowadzone zmiany spowodowały, iż nowe postanowienia nie mogą zostać uznane za tożsame z klauzulami wpisanymi do rejestru. Biorąc pod uwagę powyższe, należało stwierdzić, iż zmiana treści postanowień, spowodowała usunięcie naruszeń interesów konsumentów, które wynikały z zakwestionowanych postanowień.

Wprowadzenie nowej regulacji dotyczącej wysokości odsetek karnych naliczanych w sytuacji nieterminowego wykonania zobowiązania pieniężnego wykazała, iż nie może ona zostać uznana za nadmiernie wygórowaną. Biorąc pod uwagę powyższe, należało stwierdzić, iż zmiana treści postanowienia, spowodowała usunięcie naruszeń interesów konsumentów, które wynikały z zakwestionowanego postanowienia.

Biorąc pod uwagę fakt, iż przedsiębiorca zadeklarował wykorzystywanie nowego wzoru umowy przy zawieraniu umów z konsumentami od 2.08.2008r. oraz fakt, iż umowy, które obowiązują od 01.09.2008r. zostały zawarte w oparciu o nowy wzór umowy, organ antymonopolowy uznał, iż przedsiębiorca zaniechał stosowania zakwestionowanej praktyki.

W związku z powyższym za uzasadnione stało się uznanie na podstawie art. 27 ust. 2 ustawy antymonopolowej, praktyki za naruszającą zbiorowe interesy konsumentów i stwierdzenie zaniechania jej stosowania z dniem 1.09.2008r.

Wobec powyższego orzeka się jak w pkt I sentencji.

II. Na podstawie art. 77 ust. 1 ustawy antymonopolowej, jeżeli postępowanie zostało wszczęte z urzędu i w jego wyniku Prezes Urzędu stwierdził naruszenie przepisów ustawy, przedsiębiorca lub związek przedsiębiorców, który dopuścił się tego naruszenia, zobowiązany jest ponieść koszty postępowania. Zgodnie z art. 80 ustawy antymonopolowej, organ antymonopolowy rozstrzyga o kosztach, w drodze postanowienia, które może być zamieszczone w decyzji kończącej postępowanie.

Postępowanie przeciwko Salus International Sp. z o.o. w sprawie stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, zostało wszczęte z urzędu. Na podstawie ustaleń dokonanych w trakcie postępowania w punkcie I decyzji stwierdzone zostało naruszenie przepisów ustawy antymonopolowej. Kosztami niniejszego postępowania dla organu antymonopolowego, są wydatki w wysokości 36 zł związane z korespondencją prowadzoną z przedsiębiorcą. W związku z

powyższym organ antymonopolowy postanowił obciążyć przedsiębiorcę kosztami postępowania w wysokości 36 zł (słownie złotych: trzydzieści sześć).

Wobec powyższego orzeka się jak w punkcie II sentencji decyzji.

Koszty niniejszego postępowania przedsiębiorca obowiązany jest wpłacić na konto Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w Warszawie w NBP o/o Warszawa Nr 51101010100078782231000000.

Stosownie do treści art. 81 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów w związku z art. 479²⁸ § 2 Kpc – od niniejszej decyzji przysługuje odwołanie do Sądu Okręgowego w Warszawie – Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, w terminie dwutygodniowym od dnia jej doręczenia, za pośrednictwem Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów - Delegatury Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w Katowicach.

W przypadku jednak kwestionowania wyłącznie postanowienia o kosztach zawartego w punkcie II niniejszej decyzji, stosownie do art. 81 ust. 5 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów w związku z 479²⁸ § 1 pkt 2 Kpc, należy wnieść zażalenie do Sądu Okręgowego w Warszawie – Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, za pośrednictwem Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów – Delegatury Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w Katowicach w terminie tygodnia od dnia doręczenia niniejszej decyzji.

Dyrektor Delegatury Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w Katowicach
Maciej Frągsztajn